

Державний вищий навчальний заклад
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Центр інформаційних технологій

Володимир Нелюбов, Олексій Куруца

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ

ТА СТРУКТУРА Е-ПІДРУЧНИКА

Це ознайомча версія презентації в форматі PDF, в який не відтворюються: відео, звук, ефекти анімації тощо.
Повнофункціональна версія презентації в форматі PowerPoint розміщена за адресом <https://bit.ly/31q8qXV>

В статті розглянуто особливості та етапи створення електронних підручників. Наводиться їх структура.

Рецензенти:

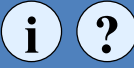
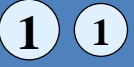
- доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої освіти УжНУ Козубовська І. В.;
- директор навчально-наукового інституту євроінтеграційних досліджень, кандидат історичних наук, професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій Артёмов І. В.

Рекомендовано до публікації науково-методичною радою ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 5 від 22 жовтня 2020р.), затверджено Вченою Радою ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 7 від 27 жовтня 2020р.)

© В.О. Нелюбов, О.С. Куруца, 2020

© УжНУ, 2020

Робота зі статтею здійснюється керуванням кнопками і клавішами.

Значки	Дії
	Для відтворення мультимедіа (анімація, відео, звук) клацніть мишкою по об'єкту, на який указує палець.
	Для переходу до інших статей використовуйте ЗМІСТ, який розташовано на головній сторінці збірнику за адресом http://www.it-center@uzhnu.edu.ua .
	Для переходу до наступного слайду клацніть у будь-якому місці поточного слайду або натисніть клавішу Page Down, або N, або →, або пропуск.
	Для переходу до попереднього слайду натисніть клавішу Backspace, або Page Up, або P, або ←.
	Для завершення роботи клацніть значок або натисніть клавішу Esc.
	Дотримуйтесь наших рекомендацій і порад, позначених значком.
	Клацання по значку виводить довідку про термін або об'єкт. Повторне клацання по значку приховує довідку.
	Цифрою у кружечку позначені рисунки та посилання на них у тексті.

Електронний підручник (е-підручник) може бути створений, збережений і відтворений тільки електронними засобами.

Якщо перед вами стоїть завдання по створенню якісного е-підручника високого рівня, то простіше і зручніше використовувати для цього інструментальне середовище програми PowerPoint. Це обумовлено широкими функціональними, мультимедійними та інтерактивними можливостями програми, а також тим, що ви можете використовувати цю програму для створення і проведення лекцій-презентацій. Безумовно створення е-підручників має свої особливості в порівнянні з створенням лекцій-презентацій, їх ми і розглянемо в цій статті.

До основних особливостей е-підручників матеріалів порівняно з традиційними паперовими підручниками слід віднести:

мультимедійність – використання різноманітних інформаційних потоків (текст, графіка, звук, анімація, відео тощо) з метою суттєвого підвищення рівня розуміння і запам'ятовування матеріалу;

інтерактивність – адекватна реакція на дії користувача (перехід до певних розділів матеріалу, тобто вибір траєкторії навчання, відтворення мультимедіа, налаштування у відповідності до вимог користувача тощо);

автоматизована перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу.

Крім того, для е-навчальних матеріалів важливе забезпечення можливості відтворення як у середовищі LMS/ LCMS систем, так і на комп'ютерах користувачів з будь якою операційною системою і пакетом офісних програм.

Форми електронних підручників

На самому початку роботи необхідно визначитися, в якій формі буде створено е-підручник (тут і надалі під е-підручниками ми будемо розуміти будь-які електронні навчальні матеріали), можливі наступні варіанти:

Е-підручник з пояснювальними текстами. Такий е-підручник подібний до звичайного текстового документа в електронній формі, в якому додатково передбачаються анімація об'єктів, використання аудіо та відеоматеріалів;

Е-підручник з поясненнями у вигляді звукового супроводу. Такий підручник подібний лекції-презентації з мінімумом тексту на слайдах і звуковим супроводом;

Е-підручник з текстами і звуковим супроводом. Такий підручник поєднує в собі переваги перших двох форм, коли основні пояснення подаються на слайдах текстом, а найбільш складні елементи, наприклад, анімовані, мають звуковий супровід. Така форма е-підручника є найбільш поширеною тому що дозволяє досягти найбільшого розуміння і запам'ятовування навчального матеріалу.

Насамперед для створення е-підручника необхідно облаштувати робоче місце – встановити необхідне обладнання та програмне забезпечення. Апаратне та програмне забезпечення для створення е-підручників таке саме що і для створення лекцій-презентацій, яке вже розглянуто у нашій статті *Устаткування і програми для презентацій.*

Етапи підготовки електронних підручників

Необхідність створення е-підручника виникає коли:

1. У навчальному закладі використовується система електронного навчання, а е-контент з вашого предмету відсутній;
2. Наявні традиційні паперові підручники застаріли, мають високу вартість і не можуть ефективно використовуватися в системах е-навчання;
3. За допомогою е-підручника можна значно ефективніше, ніж за допомогою традиційного паперового підручника, представити складний навчальний матеріал;
4. Навчальний матеріал з предмету динамічно й постійно змінюється і виникає потреба часто змінювати і доповнювати навчальний контент;
5. Ваша точка зору на навчання предмету відрізняється від традиційної. Ви вважаєте, що можна істотно підвищити ефективність навчання за рахунок використання ІТ технологій;
6. Ви хочете навчитися створювати сучасні мультимедійні е-підручники.

Звичайно у вас можуть бути і інші мотиви, але в будь-якому випадку треба усвідомлювати, що створення е-навчальних матеріалів – велика і складна робота, яка вимагає високої кваліфікації, творчого підходу та досвіду. Перш за все, ваш е-підручник – це ваша інтерпретація знань і досвіду багатьох людей з певного питання або проблеми. Щоб е-підручник був цікавим та корисним, необхідно вивчити, проаналізувати і узагальнити як можна більше публікацій.

Оскільки стаття призначена здебільшого для молодих викладачів і вчених, то не зайвим буде звернути увагу на деякі важливі моменти. При підготовці навчальних матеріалів за правило треба взяти ретельне оволодіння як можна великою кількістю інформаційних джерел. Перевагу слід віддавати підручникам і навчальним посібникам, які рекомендовані МОН України.

Створенню підручників присвячено велику кількість педагогічної літератури, в якій розглядаються як загальні питання, так і особливості підготовки підручників з різних навчальних курсів. Безумовно викладачу таку літературу слід вивчити. В ній даються рекомендації щодо створення традиційних статичних підручників на паперових носіях. Проте е-підручники, які створюються з використанням мультимедійних та інтерактивних технологій, мають свої особливості. Тому обговоримо найбільш істотні з цих особливостей.

Зазвичай рішення про створення е-підручника приймається не на "порожньому місці". Як правило навчальний курс вже прочитаний кілька разів, є конспект в електронному вигляді, створені лекції-презентації, зібрано багато інформаційного матеріалу та ілюстрацій по предмету. В результаті виконаної роботи у вас сформувалося чітке уявлення про те, як в найбільш зрозумілою і такою, що запам'ятовується, формі представити навчальний матеріал з предмету.

В основу е-підручник повинен бути покладений, затверджений в установленому порядку, Навчальний план дисципліни.

Етапи підготовки електронних підручників

Далі необхідно скласти план конспекту підручника, який повинен виглядати приблизно так:

Зміст

Вступ

Тема 1. < Найменування першої теми >

1. < Назва першого питання >
2. < Назва другого питання >
3. < Назва третього питання >

Тема 2. < Найменування другої теми >

4. < Назва четвертого питання >
5. < Назва п'ятого питання > і т. д.

Висновки

Список використаних інформаційних джерел

Глосарій

З наведеного плану видно, що навчальний матеріал послідовно розглядається по главам і питанням. Саме питання є найменшим, логічно-цілісним елементом навчального матеріалу. Тому розглянемо написання конспекту питання більш докладно.

Рекомендації

Основним принципом створення конспекту питання повинно стати просте, стисле і зрозуміле викладення навчального матеріалу.

Цей конспект повинен бути:

- *коротким* - виходячи з ліміту відведеного на його вивчення часу.
- *чітким* потрібна структура, наприклад, проблема → шлях → результат чи проблема → рішення → аргументи тощо.

Приклад структури конспекту:

- назва питання;
  - характеристика проблеми та її важливість у контексті вивчення дисципліни та майбутньої професійної діяльності;
  - шляхи вирішення та наявні підходи до вирішення питання або його історична ретроспектива, порівняльний і критичний аналіз (не більше двох-трьох, виберіть найбільш ефективні);
  - детальне і послідовне подання загальноприйнятого вирішення питання: чинне законодавство, діючі методики, ефективні технологічні процеси, сучасне обладнання тощо;
  - підсумки та висновки;
  - питання для самоконтролю;
- *простим і зрозумілим* - при викладі питання розраховуйте на середній рівень підготовки аудиторії. Використовуйте спрощені графічні зображення. Задумайтеся, як, використовуючи ваш конспект, студент зможе підготуватися і відповідати на іспиті чи заліку.

Етапи підготовки електронних підручників

Навряд чи вдасться відразу написати хороший конспект. Тому доцільно почати з нотаток. Конспект необхідно створити в електронному вигляді. Не обмежуйте себе обсягом наявного у вас матеріалу. Напишіть все, що ви хотіли б сказати з даного питання. Викладіть різні точки зору. Наведіть гіперпосилання на сторінки в Інтернеті, які стосуються даного питання. Особливу увагу приділяйте ілюстраціям. Приступаючи до написання конспекту, враховуйте, що він потрібен не тільки для підготовки до занять, але і студентам для самостійної роботи, а також студентам, які навчаються дистанційно, і може поширюватися на будь-яких електронних носіях. Не слід обмежувати себе тільки наявних у вашому розпорядженні ілюстративним матеріалом. Навпаки, необхідно подумати про те, яких матеріалів вам не вистачає для більш зрозумілого і наочного подання навчального матеріалу.

Великий обсяг роботи на цьому етапі дозволить істотно скоротити обсяг роботи в подальшому. При розробці е-конспекту лекцій необхідно враховувати такі рекомендації:

– електронний конспект може вміщати значно більше текстового та ілюстративного матеріалу, ніж звичайний конспект (можна вставити фото, відео тощо);

– основний текст конспекту необхідно набирати з допомогою програми Word, при цьому бажано використовувати шрифт Arial або Times New Roman розміром 12-14. Бажано використовувати один шрифт. Для виділення тексту використовуйте різний розмір шрифту, його зображення (напівжирний, курсив) і колір.

– використовуйте короткі і прості речення, по можливості не більше 10-ти слів;

– для наочності використовуйте весь арсенал мультимедіа: графіку, анімацію, відео, звук тощо. Чим більша кількість каналів сприйняття (зір, слух і т. д.) вам вдасться задіяти, тим краще сприймається і запам'ятається інформація. Виходите не з наявного у вашому розпорядженні наочного матеріалу, а з того, що, на вашу думку, найбільшою мірою забезпечив би розуміння і запам'ятовування навчального матеріалу. Це може зажадати від вас додатково освоїти програми 3D моделювання, відеозйомку і фотографію, але це того варто.

Структура електронних підручників

①

Зауважимо, що ніяких стандартів або офіційних рекомендацій щодо структури та оформлення електронних підручників в Україні не існує. Тому ми узагальнили досвід провідних викладачів і свій особистий досвід що дозволило нам запропонувати структурну схему е-підручників ①.

Ця структурна схема розроблена «по максимуму» і дозволяє створювати якісні е-підручники з будь-якої дисципліни, у чому ми неодноразово переконалися. У конкретному випадку на розсуд автора до схеми можуть бути додані або вилучені деякі розділи, наприклад, розділ з аудіо та відео файлами, предметний покажчик тощо.

Схема побудована по блочному принципу. Блоки можна створювати незалежно один від одного. Це дозволяє створювати е-підручник з окремих блоків в довільному порядку, просто будувати зміст підручника і, головне, чітко і правильно встановити зв'язки між окремими його частинами.

